

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 7. februvarija 1896.

Politiški oddelek.

Iredentizem v Trstu.

Tržaški Italijani nikakor ne prikrivajo svojega političnega mišljenja. Pri vsaki priliki pokažejo, da teže po zjedinenju z Italijo. Tržaški italijanski listi o vseh dogodkih v blaženi Italiji na dolgo in široko poročajo, dočim le na kratko omenjajo, kar se godi na Dunaju ali pa v drugih kronovinah naše države. Ves svet že vidi, kam meri vsa politika tržaških Italijanov, samo avstrijska vlada je še vedno za vse slepa in gluha. Zanja velja le to, kar jej poroča vitez Rinaldini, ta gospod pa vedno prikriva delovanje Italijanov in tržaško mesto slika za najzvestejše v državi.

Tržaški deželni zbor se je te dni zaključil. Zasedanje ni bilo tako burno, kakor je v isterskem deželnem zboru, ker se Slovenci zborovanja ne udeležujejo. Italijani so bili lepo mej seboj, le vladni zastopnik je včasih malo kvaril njih veselje, če tudi je rad marsikaj preslišal in prizanesel. Mnogim italijanskim poslancem se naravnost vidi, da bi mnogo rajše videli, da je v deželnem zboru zastopnik italijanske vlade, kakor avstrijske.

Mej zasedanjem so iredentovci bili še precej mirni. Očitno se je videlo, da se boje, da ne bi jih razgnala vlada. Le Spadoni je stavil neki predlog, ki je pokazal, da v njegovih prsah ne bije avstrijsko srce.

Odločneje so pa barvo pokazali v poslednji seji. Pri tej seji je bilo opaziti, da je na galeriji več ljudij, kot je navada. Le kadar hočejo iredentovci prirediti kako demonstracijo, poprej to po mestu raztrobijo, in zbere se tropa iredentovcev na galeriji.

Poslanec Spadoni je v tej seji vprašal najprej deželnega glavarja, zakaj da ni postavil na dnevni red njegovega predloga, da se izreka simpatije hrabri italijanski vojski, ki se v Afriki bori za civilizacijo. Galerija se je odzvala govorniku z glasnim odobravanjem in rokoploskanjem. Prizor je bil bolj podoben kakšni komediji v gle-

dališču, kakor zborovanju parlamenta. Pa tudi skoro vsa zbornica je govorniku pritrjevala.

Deželni glavar je Spadoniju odgovoril, da tudi on občuduje italijanske junake, kakor jih občuduje ves svet. Na galeriji se je zopet zaslišalo glasno odobravanje in rokoploskanje. Nadaljujoč je deželni glavar obžaloval, da stvari ne more postaviti na dnevni red, ker po poslovnem redu ne spada v področje deželnega zbora. Na galeriji se je sedaj zaslišalo neko mrmranje. Poslanec Spadoni je pa vstal in izjavil, da je z glavarjevim pojasnilom zadovoljen. Obžaluje pa, da ima poslovni red določbe, ki zabranjujejo razpravljanje o tacihih stvareh.

V tej seji se je prečital Cambonijev predlog, da se potegne deželni odbor v mejah svojega delokroga za varstvo osebne svobode, da se ne bode kratila kot se je na predvečer 20. septembra lanskega leta.

Kakor je znano, so dne 20. septembra lanskega leta proslavljali v Italiji petindvajsetletnico, od kar se je Rim pridružil Italiji. Ta veliki dan so hoteli tudi Tržčanje dostojno praznovati. V mestnem zboru se je hotel staviti predlog, da izrazi svoje veselje tem povodom centralnemu odboru v Rimu oziroma italijanski vladi. Vlada je pa izjavila, da se takoj mestni zbor razpusti, ako bi se posvetoval o taki stvari. To je mestne očete malo poparilo. Mnogi vedo, da bi se marsikaj premenilo v Trstu, ako bi vlada z odločno roko vmes posegla.

Italijani so bili silno razdraženi, da ne morejo v mestnem zastopu svojih simpatij izraziti za Zjedinjeno Italijo. Priredili so velike poulične demonstracije v dan pred 20. septembrom. Pri teh demonstracijah se je proslavljala Italija in zasramovala Avstrija. Seveda policija ni mogla stvari mirno gledati. Nekaj rajsajačev je zaprla in bili so obsojeni na denarno globo ali pa v zapor. To je dalo povod, da je Camboni stavil omenjeni predlog. Italijani bi menda radi, da bi policija take dogodbe mirno gledala. Seveda potem bi ložje kazali svoje srčne simpatije za Italijo in pa svoje nasprotstvo Avstriji.

O tem predlogu se je vnela živahna debata. Posebno poslanca Rascovich in Venezian sta hudo napadala

vlado. Galerija in poslanci so pa jim pritrjevali. Vladni zastopnik je večkrat posegel v debato, da je branil postopanje vlade. Predlog se je izročil deželnemu odboru, da ga dobro prouči in po tem o njem poroča v drugem zasedanju. Posledic ta predlog ne bode sicer nobenih imel, le pokazal je mišljenje Italijanov.

Pomenljiv je pa za tržaške razmere še jeden dogodek. Ko je bil končan dnevni red, izginila je večina poslancev, posebno glavni politični voditelji Venezian, Spadoni, Camboni in Rascovich so bežali kot bi jim bilo gorelo za petami.

Zakaj pač tak beg? V Trstu je, kakor drugod navada, da se deželni zbor zaključi z evviva (živio) klicem na cesarja. Tega pa večina italijanskih deželnih poslancev ne more slišati, ker jih jezi, da tako dolgo ne pride čas, da bi deželni glavar lahko zaklical v začetku in sklepu zborovanja „evviva italijanskemu kralju“. Ti dogodki v deželni zboru, torej od zrelih mož, so pač dovolj jasno pokazali, kakšen je avstrijski patrijotizem Italijanov. Če vlada še sedaj ne spozna slabega sadu Rinaldinijeve politike, jej ni pomagati.

Politični pregled.

Deželni mir na Koroškem. — V jedni zadnjih sej je škof Kahn izrekel željo, da bi se zboljšali odnošaji mej obema narodnostima. Deželni predsednik je na to vstal in rekel, da se na Koroškem mir lahko hitro napravi, le škof naj v svojem delokrogu da potrebne ukaze. Schmidt-Zabierow si gotovo ni pri tem družega mislil, kakor da naj škof prepove slovenski duhovščini buditi slovenski narod. Škof je na to molčal, da si bi bilo potrebno, da bi se bil oglasil v obrambo duhovščine, katero je deželni predsednik dolžil, da kali deželni mir. To je značilno za razmere na Koroškem. Nekateri ljudje celo trdijo, da sta deželni predsednik in škof bila zgovorjena.

Koroški deželni zbor je te dni sklenil premembo volilnega reda, kakor jo je predlagal deželni odbor. Število poslancev kmetskih občin se je za jednega pomnožilo, ravno tako število poslancev mest in trgov. Slovenska poslanca sta ugovarjala, ker se volilni okraji niso razdelili po narodnosti, ker se niso bolj pomnožili poslanci kmetskih občin, ker se niso vpeljale občine za volilne kraje, ker se volilna pravica ni priznala vsem občinskim volilcem.

Isterski deželni zbor je volil samo Italijane v deželni odbor. Gospodje se boje, da bi kak Slovan jih v odboru ne nadzoroval, kako gospodarijo. Njih gospodarstvo namreč je vse prej kakor vzorno.

Češki deželni zbor. — Poslanec Vašaty je predlagal, da naj se razveljavi ministerska naredba, po kateri se je razdelilo nadsodišče v češki in nemški senat in po kateri so lahko pri češkem oddelku pri nadsodišču in pri okrajnih sodiščih v nemških okrajih češčine neveščni sodniki. Čehi so proti tej naredbi, ker zahtevajo, da mora vsak uradnik na češkem znati oba deželna jezika. Nemci so ugovarjali temu predlogu, kajti to je po njih mnenju najmanj, kar morejo Nemci zahtevati. Predlog se je pa izročil odseku v pretres, če tudi so Nemci zahtevali, naj se kar odkloni. — Nemci so jako nevoljni, da jih vlada ne podpira glede predloga o osnovi narodnih kurij. Nadejali so se, da bode grof Badeni zastavil ves svoj upliv, a so se zmotili. — Veleposestniki pa podpirajo sedaj Čehe, sedaj Nemce, kakor jim ravno kaže. Sploh

se pa mora reči, da v letošnjem zasedanju je mnogo predlogov, a se bode malo sklenilo.

Volilna reforma v dolnjeavstrijskem deželni zboru. — Protisemitje mislijo v dolnjeavstrijskem deželni zboru predlagati, da naj se za deželni zbor vpelje občna volilna pravica v dosedanjih kurijah, ki naj se pa začenja še le s 30. letom. Predlog sam na sebi bi ne bil še napačen, a zakon pa vendar ne bode postal, ker ne gre, da bi se mnogim volilna pravica jemala, ki jo že sedaj imajo. Opravičuje se to s tem, da tudi pasivna volilna pravica se začenja še le s 30. letom in ni umestno delati razlike mej obema volilnima pravicama glede starosti. Mi se v tem oziru seveda s protisemiti ne moremo strinjati. Gotovo je treba več skušenj za tistega, ki hoče druge zastopati, kakor za volilca samega. Zato je čisto naravno, da se za pasivno volilno pravico zahteva višjo starost. Če so protisemitje za občno volilno pravico, zahtevajo naj jo za vse polnoletne moške. Seveda v tem slučaju zgube nekaj mandatov na socijalne demokrate.

Volilna reforma v moravskem deželni zboru. — V moravskem deželni zboru je predlagal poslanec Začek, naj se volilna pravica raztegne na vse davkoplačevalce in občinske volitve ter naj se okraji razdele po narodnosti in vpelejo direktne volitve. Nemci pa niso prijazni temu predlogu, kajti boje se za večino. Predlog se je izročil odseku, kjer najbrž tudi ostane.

Solnograški deželni zbor je sklenil razširiti volilno pravico na vse osebe, ki plačajo 5 gld. davka. Tudi začasno nastavljenim učiteljem in duhovnikom jo je priznal, kateri je dosedaj niso imeli. Vladni zastopnik je ugovarjal razširjenju volilne pravice. Treba je počakati, da državni zbor reši volilno reformo.

Bolgarija. — Knez Ferdinand se je vrnil iz Rima, kamor se je šel k papežu posvetovat zaradi popravoslavljenja svojega sina. Njegova pot ni imela zaželenega vspeha. Sicer bi bil pa knez že preje lahko vedel, da mu papež ne more privoliti v prestop Borisov k pravoslavni veri. Nekateri listi so vedeli celo povedati, da je papež zapretil knezu Ferdinandu, da ga izključi iz sv. katoliške cerkve, če da svojega sina prekrstiti. Na vse te ovire je pa knez na prigovarjanje ministerskega predsednika Stojlova vendar le se odločil za prestop Borisov k pravoslavju. Določil se je za prestop dan 14. februarja. Dotični knežev manifest se je že objavil. V tem manifestu se poudarjajo ovire in težave pri tej stvari, vendar se pa knez žrtvuje in napoveduje prekrst Borisov. — Mati Borisova princezinja Marija se je do zadnjega ustavljala prestopu. Tudi je knez le na njeno željo potoval v Rim. Poroča se tudi, da namerava kneginja vstopiti v kak samostan, ako bi papež Koburžana izobčil iz katoliške cerkve. Po nekaterih poročilih se pa zatrjuje, da odstopi Koburžan.

Italijani v Afriki. — Italijanski časopisi proslavljajo italijansko vojsko zaradi njene hrabrosti, katero je pokazala v Afriki, vendar se pa v resnici odhod Italijanov iz Makale ne more najčastneji imenovati. Da se jim je odhod posrečil, je le slučaju pripisovati. Trije abesinski principi prišli so slučajno v italijanske roke. Zvabil jih je neki italijanski zdravnik v Italijo in tu so jih prijeli in zdaj so jih pod tem pogojem spustili, da so Abesinci laški vojski dovolili z orožjem vrediti iz trdnjave Makale. Sploh pa iz vseh še tako pretiranih in olepšanih poročil iz Afrike odseva, da se Italijanom ondi ne godi dobro, in da tudi nič dobrega nimajo pričakovati.

Kuba. — S Kube prihajajo ne baš ugodna poročila za Španijo. Sicer niso bili zadnji čas Španjci nikjer tepeni, a po drugi strani se za Španjce stvar ondi slabo obrača. Španija je v veliki denarni stiski. Da si opomore, išče tudi pri Kubancih dohodkov. Hoče namreč naložiti poseben davek in veliko carino na blago, ki se s Kube na Španjsko izvažata. To in okoliščina, da je španjska vlada sklenila Kubancem nobenih koncesij dati, je te močno razburilo in celo krogi, ki so do-